

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

Letnik VIII.

V Ljubljani 15. marca 1907.

Št. 3.

Šolska mladina in alkohol.

Pri „Roditeljskem večeru“ prve mestne šole predaval katehet A. Čadež.

(Konec.)

Pomočki.

Naša naloga pa ni samo spoznati sovražnika, ampak poiskati tudi orožje, dobiti sredstva, da se ga iznebimo, da mu zagradimo pot.

V to so poklicani pred vsem starši, potem šola, občina in država.

Največje in najdelavnejše društvo, ki ima namen pobijati alkoholizem, je »neodvisen red dobrih templarjev«, ustanovljen v Zedinjenih državah Severne Amerike že leta 1852.

V pravilih tega društva se bere tudi to-le:

»Mi pričenjamo ta boj, ker vidimo, da človeška družba propada, da se zločini množe, da duševne bolesi naraščajo, da naši otroci slabe pod škodljivim vplivom pijančevanja.«

V prvi vrsti je seveda naloga in dolžnost roditeljev, da ne zastrupe z alkoholom svojih otrok, oziroma, da jih ne dajo zastrupiti.

Premalo znano je dejstvo, da otroci gotove napake in potvare podedujejo od staršev; to lastnost imenujemo dedljivost. Veliko vlogo pri dedljivosti pa ima alkohol, kar se dandanes le premalo

vpošteva. Ker je zelo majhna množina alkohola potrebna, da se okuži življenska kal, zato so posledice alkohola glede potomstva silno strašne.

Otroci pivcev so itak pogostokrat (izjeme so povsod) prav slabotni in bolehave, poleg tega pa v pivskih družinah postanejo d e d n e razne bolezni, kakor n. pr.: Padavica, božjast, vidovica (bolezen sv. Vida) i. dr. Med dednimi boleznimi je večkrat tudi b e b s t v o, umska nesposobnost, nervoznost v raznih oblikah ter nagnjenje do pijanstva, ki od rodu do rodu huje nastopa.

Dr. B e u l e r je našel, da je izmed vseh božjastnih v curiškem zdravilišču bilo 70 % takih, ki so bili otroci pivcev.

Učenjak dr. Demme je v Brnu opazoval 10 treznih in 10 pivskih rodovin. Prve so imele 61 otrok, med njimi 50 normalno zdravih; v pivskih družinah pa je bilo 57 otrok, med njimi le 10 telesno in duševno zdravih; 25 jih ni doživelo 2. leta, 22 jih je bilo pa na razne načine bolnih.

Sodni tajnik v Ljubljani g. Fr. Milčinski je za kongres glede varstva otrok, ki se bo vršil na Dunaju od 18. do 20. marca t. l., sestavil poročilo, ki se tiče izprijenosti in zanemarjenosti med mladino v naši deželi. Podatki, ki nam kažejo dovolj žalostno sliko naše domovine, se nanašajo samo na eno leto, od 1. julija 1904 do 30. junija 1905.

Slučajev zanemarijenih otrok je bilo 20. Slučajev izprijenosti, ki so se z njimi morale pečati šolske oblasti ali pa sodnija, je bilo 141. Mladostnih obsojencev (do 18. leta) je bilo 791, in sicer 97 radi zločinov in pregreškov, 694 radi prestopkov.

Glede osebnih in življenskih razmer iz p r i j e n c e v je pripomniti, da jih je bilo iz Ljubljane nad eno četrtno.

In zakaj navajam te podatke? Zato, ker se med vzroki izprijenosti imenuje na prvem mestu a l k o h o l i z e m, poleg tega revščina in slaba tovarišija. Pri tretjini vseh slučajev se navaja kot vzrok naravnost p i j a n č e v a n j e očeta ali celo matere.

Šolsko vodstvo Dob poroča: »Izprijeni otroci so povečem otroci delavcev in kočarjev, ki so vdani žganjepitju . . .«

Z ozirom na vse to lahko rečemo zopet: Alkohol je strup za b o d o č i n a r a š č a j. Statistika dokazuje, da je $\frac{1}{7}$ otrok, ki so njih starši udani alkoholu, slaboumnih, božjastnih ali celo neumnih.

Nevarnost, ki preti človeškemu rodu od te strani, je tem večja, ker se tudi ženske vedno bolj privajajo pitju in se na ta način okužuje tudi ta, doslej še zdrava polovica človeške krvi.

Zato pametni zdravniki prepovedujejo materam alkoholne pijače, kadar imajo upanje potomstva in dokler imajo pri sebi dojenčke.

Kaj rado se zgodi, da ostanejo tudi otroci »zmernih« pivcev, ki so bili spočeti v pijanosti, slaboumnih, bolehave ali pokvečeni.

Nek učitelj, ki je deloval v vinorodnem kraju, je rekel, ko je pogovor prišel na alkohol: »Ako imam v I. razredu zelo slabe učence in dosežem slabe uspehe, vem, da je bila 7 let poprej dobra vinska letina«.

Prvi pogoj zdravega, krepkega in čvrstega naraščaja je torej trezno, solidno življenje staršev-roditeljev. Druga dolžnost staršev je, da varujejo zdravo drevesce mladega otrokovega telesa vseh škodljivih vplivov.

Otroka varovati pred alkoholom pač ni nič težkega, saj je človek abstinent po naravi. Človeška narava zahrepeni po tečnem mleku, po vodi, po sadju, po kruhu, — nikakor pa ne po alkoholu.

Alkoholne pijače so spočetka otroku zoprne, se mu gnusijo, ga stresejo, če jih okusi, — znamenje, da jih narava ne potrebuje. Toda nespametno siljenje in vsiljevanje omogoči, da se otroku polagoma priljubi, kar mu je bilo poprej zoprno. Mladina je protialkoholična od Boga in taka naj ostane; žal, da jo zgled, pokvarjena družba, razvada in zapeljevanje napravi alkoholično!

Kolikokrat vodijo starši brez potrebe svoje nedorasle otroke v gostilno ter jim nalivajo pijače, da je preveč. Pa če jim tudi ne dovoljujejo alkoholnih pič, vendar gostilna na otroke slabo vpliva, ker imajo priliko ondi opazovati vinjene ljudi in še kaj hujšega, kar izkušajo prejkoprej posnemati, ker se jim zdi to nekaj imenitnega. Kakor povsodi, velja tudi tukaj stari izrek: Beseda miče, z g l e d v l e č e. Starši naj bi sploh vpričo otrok malo pili, otroke pa navajali na sadje, mleko in vodo, sploh na zdravo hrano.

Irski kmet je dobil hlapca, ki je bil alkoholik in ni bil za rabo, če je bil žejen. Pred žetvijo pravi kmetič: »Jakob, najlepšo ovco ti dam, če do mlačve ne poskusiš nobene opojne pijače«. Hlapec se je udal in bil zadovoljen s pogodbo. Starejši sin sliši ta pomenek ter reče: »Oče, ali daš tudi meni ovco, jaz bi se tudi zdržal«. »Dobro, moj sin, velja!« Tudi mlajši sin, čvrst deček, je hotel imeti lep zaslužek ter je istotako obljubil, da ne bo okusil v določenem času nobene opojne pič, ako tudi njemu obljubi oče darilo. »Prav, tudi ti dobiš lepo ovčico,« zatrdi oče. Toda deček s tem ni bil zadovoljen, ampak hudomušno zapiči oči v svojega očeta ter reče: »Oče, ali bi ne bilo dobro, če bi še ti zaslužil ovco?!« Oče zardi in pravi: »Bom poskusil«. Vsi, tudi oče so ostali mož-beseda. Ko se je bil očanec že postaral je rad pripovedoval, da boljše kupčije ni nikdar napravil, kot takrat, ko je »glihal« za ovce. Vidite: Zgled vleče, — včasih pa kar potegne!

Jaz bi rekel: »Pojdi in tudi ti tako stori«. Če ne prav tako, pa podobno.

Gospod tovariš B. mi je pripovedoval, da je imel navado ob nedeljah dajati otrokom za priboljšek nekoliko vina; sedaj, tako je zatrjeval, so pa bolj zadovoljni, če jim v nadomestilo dam par vinarjev. Pametno!

Solidno, trezno in zgledno življenje staršev pa bo še najbolj vplivalo na treznost otrokovo. Otroci naj bi nikdar ne videli ne očeta, ne matere, ne brata omotenega od alkohola ali v pivski razigranosti, ker to potem otroka mika in vleče, da hoče posnemati. Otrok dobi vtis, kakor da je to siino prijetno, pa tudi imenitno in potrebno in da se take navade ne smejo opustiti. Zato lahko opazujemo, kako hoče otrok takoj oponašati pijačo, če le okusi nekoliko vina.

Ako otroci nalete na pijanega človeka, naj ga starši pomilujejo, češ, nesrečnež, siromak, škoda zanj, da se je tako izgubil in pokvaril, škoda za denar, nesrečni otroci, da imajo takega očeta — ali kaj podobnega. —

Tudi šola mora skupno s starši ovirati in razdirati alkoholovo gospodarstvo in izpodrivati tega škodljivca naše mladine. Učitelji, svetniki in duhovniki, dobe, ako imajo dobro voljo, dosti primernih prilik, da otrokom popišejo razdiravno moč alkoholovo, da jih pouče o škodi, o nesreči in o vseh kvarnih posledicah, ki jih povzroči alkohol v verskem, kulturnem, socialnem in gospodarskem oziru.

Proti alkoholu se pri nas v šoli doslej še ni bogve kaj delovalo, ker še ni bilo jasnih in določnih predpisov in ukazov in ker je ta zadeva odvisna od dobre volje in zdravstvenih nazorov posameznih vzgojiteljev.

Koristno pa bi bilo, če bi se tudi v Avstriji vpeljal šolski pouk o alkoholu, kakor se to že več let vrši v ameriških, angleških in finskih šolah, kjer imajo za to stroko odločene ure, kakor za vsak drug predmet.

Na Angleškem imajo tudi posebne šolske krožke abstinentov; v takih šolskih družbah treznosti je organiziranih že poltretji milijon šolske mladeži.

Najbolj trezna dežela v Evropi je Finska. Ondi je protialkoholno gibanje prodrlo že v najširše kroge. Temu gibanju se je morala prilagoditi tudi vlada in postavodajalstvo. Izšel je ukaz, ki je splošno z nekaterimi izjemami prepovedal opojne pijače. Toda ljudstvo še ni bilo zadovoljno. Leta 1898 je nastal celo štrajk zoper alkoholne pijače, ki se ga je udeležilo 70.000 oseb. Štrajkujoči so razglasili svoj program, ki ima tudi tole določilo: »V šoli se mora na znanstveni podlagi poučevati o učinkih alkohola«. Seveda tu ni misliti samo na ljudske šole.

Tudi splošna predavanja o alkoholu v šoli bi se lahko priporočila. Začetek je že storjen na Dunaju.

Dne 30. maja minulega leta je priredilo društvo »Verein abstinenter Frauen« na Dunaju predavanje »o boju proti alkoholizmu p o t o m š o l e«. Govorila je neka gospa Helenius iz Finskega o načinu, kako naj sodeluje v tem boju šola.

Gospa Helenius in soprog hodita po naročilu šolske oblasti po Finskem od vasi do vasi in prirejata v vsakem kraju predavanja o alkoholizmu in sicer po 7 za odrasle, po 3 za otroke. — Uspehi so velikanski, večina otrok postane abstinenčna.

S svojo metodo je seznanila gospa Helenius tudi dunajsko učiteljstvo vseh šol. Predavanje namreč ni bilo le teoretično, ampak praktično. V dvorano so pripel'ali otroke, ki jih je potem poučila o alkoholnem vprašanju. Način je bil velezanimiv. Napisala je najprej na tablo šestero sestavin, ki iz njih sestoji človeško telo. Te so: voda, beljakovina, mineralije, tolšča, sladkor in škrob. Nato je pokazala otrokom stekleničice, v katerih je bilo mleko ($\frac{1}{4}$ litra) razdeljeno v omenjene sestavine, da so videli otroci, koliko redilnih snovi ima mleko. Spoznali so, da nedostaje mleku le škrob, drugače ima pa vse sestavine, vse redilne snovi, ki jih potrebuje človeško telo.

Zatem je pokazala enako razkrojeno pivo, vino in žganje. Otroci so videli, da imajo te pijače malce, malce, oziroma nič redilnega, pač pa precej čistega alkohola — strupa. To zadošča otrokom, da izgube pri njih alkoholne pijače vse dobro ime.

Kaj podobnega bi se tudi pri nas lahko vpel'alo!

Morda tudi to ni brez koristi, kar je ukrenil nadškof lvovski dr. Jož. Bilczevski, ki je lani naročil svoji duhovščini, naj skuša doseči pri prvoobhajancih, da bodo sklenili vzdržati se alkoholnih pijač vsaj do 20. leta.

Za dobro stvar, za boj proti alkoholu se moramo seveda najprej sami vneti, če hočemo druge voditi, drugim svetovati. Brati je treba razprave, časopise, knjižice, ki razpravljajo o alkoholu in njega nevarnosti; potem bomo dobili vse druge pojme o kralju alkoholu, kakor pa so bili doslej razširjeni med nami. Tozadevna literatura je silno bogata. Samo v nemškem jeziku izhaja 44 protialkoholnih časopisov.

Tudi pri nas nismo tako na suhem. »Piščalka« je piskala smrtno pesem alkoholu že dve leti. Imamo knjižice, ki ob kratkem povedo vse, kar je treba vedeti o alkoholu, n. pr.: »Kaj je torej z alkoholom?« »Šola v boju z oper pijančevanje«, »Kaj mora mladina vedeti o alkoholu?«, (Gärtner) »Sveta vojska«, »Proti alkoholu brez dvoma«.

Deželni šolski svet naj bi odredil, da si posamezne šole nabavijo v večjih množinah take knjižice ter da si preskrbe stenske tablice, ki so na njih naslikani človeški notranji deli v zdravem stanju in pa razdejani ter pokvečeni od alkoholnih pijač. Prav tako bi bile potrebne za šolski nazorni pouk stekleničice, ki predočujejo, koliko hranilnih snovi imajo jedi in pijače, ki jih uživamo.

S svojim pojasnjevanjem sem pri kraju. Morda se bo komu izmed cenjenih poslušalcev zdelo semintje kaj pretiranega; — pripiše naj to na rovaš onega izreka, ki veli: »Vsak berač svojo malho hvali«.

Toliko pa bo moral priznati vsakdo, da je nedorasli mladini alkohol kvaren in škodljiv. Dolžnost nas vseh je torej, da mladino o tem poučujemo in da ji kolikormoč zabranjujemo vsako opojno pijačo. Mladina je abstinenčna od Boga, od narave, taka naj tudi ostane!

† M. Antonija Murgel.

(Skromen spomenik vzorni redovnici in vzgojiteljici.)

Kdor je 16. februarja t. l. videl dolgo vrsto — blizu 1000 — deklic, ki so šle pred mrtvaškim vozom proti pokopališču sv. Križa v Ljubljani, je lahko sklepal, da velja to častno spremstvo vzgojitelju, učitelju, ali vsaj mladinoljubitelju. In pravo je zadel.

Spremile so na zadnji poti njo, ki je pol stoletja neumorno in tudi uspešno delovala na šolskem polju, njo, ki je toliko žrtvovala za razvoj in napredek ljubljanske uršulinske šole, njo, ki je bila zaradi svojih vrlin in zaslug znana in spoštovana blizu in daleč, velečastito M. Antonijo Murgel, bivšo prednico ljubljanskega uršulinskega samostana in ravnateljico uršulinskih šol.

Pokojnica je bila rojena 26. julija 1830 v Mekinah pri Kamniku, kjer je takrat bival njen oče Alojzij Murgel, c. kr. asesor deželnosodnega svetovalstva. Dne 2. avgusta 1854 je vstopila v ljubljanski uršulinski samostan in naredila slovesne obljube 26. julija 1858. Za prednico je bila izvoljena 8. januarja 1880 in je nad 15 let modro in blagosodno vodila samostan in šolo. Leta 1895. je bila imenovana za hišno prefektinjo ali namestnico prednice, kar je ostala do konca življenja.

Rajno prednico M. Antonijo bi v marsikaterem oziru lahko primerjali »močni ženi«, kakor jo opisuje modri Salomon v knjigi »Pregovorov«. »Moč in lepota je njeno oblačilo«. Če si jo videl svoj čas, ko je bila še v polni ženski moči, ni ti bilo treba vprašati, kdo je, — njen dostojanstven nastop, njena krepka, visoka, spoštovanje vzbujajoča postava sta ti povedala dovolj. Bila je pa tudi duševno močna; velikega duha in še večjega srca. O tem pričajo njena dela. »Dajte ji sadu njenih rok in naj jo hvalijo njena dela«. Kadar se je šlo za krasoto hiše božje, za povzdigo božje službe, za vnanji in notranji razvoj šole, ji ni bila nobena žrtev prevelika. Samostanska cerkev je bila za njenega predstojništva dvakrat prenovljena. Dobila je umetno izdelana barvana okna, nov tlak v presbiteriju, veličastno doneče orgle. Ob »Zvezdi« je zgradila lepo poslopje, kjer ima notranja šola svoje zračne učilnice, a tudi vnanji šoli je bilo treba prizidati novih prostorov, kajti M. Antonija je delovala na to, da sta postali notranja in vnanja šestrazrednica osemrazredni, ki sta se z letom 1894—95 izpremenili v petrazredni ljudski in trirazredni meščanski šoli. Otvorila je tudi otroški vrtec in zasebno učiteljišče.

To neumorno delovanje ni le rodilo najlepših uspehov, želo je tudi priznanje na najvišjem mestu. Ko je leta 1883 o priliki 600letnice združenja Kranjske z Avstrijo Nj. Veličanstvo presvitli cesar Franc Jožef s svojim obiskom počastil samostan in se osebno prepričal o uspehih uršulinske šole, je izrazil prednici lepo pohvalo: »Veseli me, da je

ženska mladina v tako dobrih rokah.« M. Antoniji in vsem učiteljicam so bile te besede Nj. Veličanstva pravo bodrilo k nadaljnjemu delovanju. Dne 6. julija 1894 ji je priznalo ministrstvo za bogočastje in nauk usposobljenost za meščansko šolo iz jezikovno-zgodovinske skupine. Na božični dan leta 1905 pa jo je Nj. Veličanstvo odlikoval z zlatim križcem s krono.

Kljub vsemu temu priznanju in odlikovanju je M. Antonija vendar stala skromna redovnica; ponosna je bila le na to, da je uršulinka. Uspehe, ki jih ni mogla prikriti ali utajiti, je rada pripisovala naklonjenosti samostanskih dobrotnikov, ki so bivšo prednico podpirali z besedo in dejanjem. Tudi oni so poznali in občudovali v M. Antoniji nenavadno ženo. Sam gospod deželni nadzornik Frančišek Levec piše v svoji sožalnici: »Bila je gospa izrednih zmožnosti; ž njo delovati, mi je bilo veselje. Nepozabni mi ostanejo njeni uspehi na šolskem polju.«

Posebno srečna je bila pokojnica v pridobitvi vrlih učnih moči, ki so z dobrimi, da, najboljšimi uspehi prebile izkušnje za ljudske in meščanske šole. Da se more ljubljansko uršulinsko učiteljišče vzdržavati z domačimi učiteljicami-uršulinkami, ko skoro na vseh uršulinskih učiteljiščih več ali manj delujejo profesorji, je zasluga rajne M. Antonije. Isto navdušenje za redovni in učiteljski poklic, ki je prešinjalo njo, je znala netiti in gojiti v srcu mladih redovnic; pokazala jim je z materinsko ljubeznivostjo lepoto in vzvišenost stanu, da jih pozneje niso vклонile težave in zapreke. Za vsak srečen izid, za vsako novo pridobitev bodisi v šoli, bodisi v samostanskem življenju, je imela materinsko nežno plačilo, priznalno besedo, dobrohoten nasmehljaj, zato si je pa tudi osvajala srca svojih podložnih.

Kakor je ljubila in cenila vedo in umetnost, tako je znala prijeti tudi za domača gospodinjska dela, rekoč: »Redovnica mora znati vse.«

Se ene poteze ne smemo prezreti v plemenitem značaju blage pokojnice: njenega usmiljenja do revežev. Zanje je imela vedno odprto srce, a tudi odprte roke. Največkrat pač levica ni vedela, daj dá desnica. Če se ji je kdaj očitala kaka slabost, — bila je njena radodarnost — velikodušnost. In vendar je sama pogosto priznala, da ji je ravno ta rosila obilni blagoslov.

Ko je čez 15 let odložila težko breme samostanske prednice, je pokazala, da ne zna le modro zapovedovati, marveč tudi ponižno ubogati. Ona, ki je preje vodila samostanske zadeve, je bila sedaj odvisna v malenkostnih stvareh. Zvestoba v malem je imela zanjo nek poseben čar. Delo ji je bilo življenje in dela ji ni bilo treba iskati, njena spretnost jo je usposabljevala za vse. Do zadnjih tednov pred smrtjo je še poučevala gojenke in mlade redovnice v glasbi. Petje in glasba sta ji bili od nekaj pri srcu.

Posebno veliko se je M. Antonija pokazala v trpljenju. Kakor je preje ni prevzela čast, tako je tudi ni upognila bridkost. Vdano je trpela, vdano, mirno, srečno umrla. — Umrla je, a duh njen živi in bo živel v srcu hvaležnih redovnih otrok, ki so jo spoštovali, ljubili, občudovali, ki se bodo pa tudi ob njenem spominu navduševali za delo po njenem vzgledu. H.

Brzobjavna vremenska prognoza in sodelovanje šole pri tej koristni napravi.

(Poročal Avguštin Šabec, c. kr. učitelj v Idriji pri okrajni učiteljski konferenci na Rakeku.)

Deželni šolski svet je ukazal z odlokom z dnem 8. marca 1905, da naj se, z ozirom na veliko važnost brzobjavne vremenske napovedi, o tej prekoristni napravi pri eni izmed uradnih okrajnih učiteljskih konferenc razmotriva in določi, kako naj učiteljstvo pri njej sodeluje. Določen za referenta o tem predmetu, Vam o tej stvari poročam sledeče:

Vremenska prognoza je napoved kakšno bo vreme vsaj približno juteršnji ali pojuteršnji dan. Kmetijsko ministrstvo, ki je stvar prvo sprožilo, se je obrnilo do vseh merodajnih faktorjev z željo in prošnjo, zadevo kolikor mogoče podpirati in razširiti. Visoka c. kr. deželna vlada pa je z dnem 22. junija 1904 odredila, da naj tudi šola pri tej res važni napravi sodeluje.

Kjer se nahajajo poštni uradi se vremenska prognoza javno razkazuje, in sicer za to, ker imajo poštni organi ukaz, vremensko prognozo javno ljudstvu dan za dnem naznanjevati in jo na očitnem mestu izpostaviti. V takih krajih seveda šoli to delo odpade, po mojem mnenju pa bi bilo najbolje, da bi se poleg tega, da se že na poštah ta naprava nahaja, vpeljala tudi v šolski veži, kjer bi imeli otroci dan za dnem priložnost se za stvar zanimati in isto staršem poročati. Zelo dobro bi bilo tudi, da bi se vremenska prognoza dan za dnem napisovala na šolski tabli, da jo morejo otroci prepisati.

Brzobjavna vremenska prognoza je poleg mnogih ljudstvu namenjenih naprav v Avstriji priklopljena poštnim uradom. Vršiti se pa tako-le:

V letnih mesecih se odpošlje ob 2. uri popoldan z Dunaja brzobjavno vremensko poročilo na vse brzobjavne postaje cele Avstrije. To poročilo je sestavljeno iz osmero šifriranih besedi, katerih vsaka ima po 5 črk. Vsaka teh osmero šifriranih besedi je namenjena onemu osmerih okrajev, v katere je razdeljena vsa Avstrija. Ti okraji so:

1. Nižje Avstrijsko;
2. Zgornje Avstrijsko in Solnograško;
3. Severno Tirolsko in Predarlško;
4. Južno Tirolsko;

5. Štajersko in Koroško;
6. Kranjsko in Primorsko;
7. Češko, Moravsko, Šlezija in Zahodnje Gališko;
8. Vzhodno Gališko in Bukovina.

Za prvi okraj, Nižje Avstrijsko, velja torej prva šifrirana beseda, za drugi druga itd. Za nas ima pomen šesta šifrirana beseda, ker je naša domovina uvrščena v šesti okraj. Reklo se je že, da ima vsaka teh šifriranih besed po pet črk. Vsaka teh peterih črk ima zopet svoj pomen, in sicer značijo prve štiri črke približno vreme do večera prihodnjega dne, zadnja črka pa znači vreme celo za tretji dan.

Za zgled naj nam služi to-le: Vzemimo, da se je nekega dne poslala vsem okrajem z Dunaja sledeča vremenska prognoza:

a	b	c	b	c
a	g	b	b	d
a	g	b	b	d
q	a	c	c	h
a	b	c	b	c
q	a	c	c	h
d	c	b	k	f
a	a	a	s	c

Predno si jo natančno ogledamo, si je zapomniti, da ima vsaka črka svoj pomen, katerega nam raztolmači takozvan „ključ“ na posebni tabeli. Ta ključ je razdeljen na pet predalov. Prvi predal, kateremu je namenjena tudi prva črka šifrirane besede, nam naznanja „nebo in padavino“. Ta predal ima 17 raznih vremenskih prerokb, ki so zaznamovane s črkami. V drugem predalu so znaki za „veter“ in teh je 9 črk. V šifrirani besedi velja za drugi predal druga črka. Tretji predal ima 18 črk in znači v 18. izpremenih temperaturo dneva. Temu predalu je namenjena 3. črka šifrirane besede. Četrti predal zvan „natančneje določevanje“, kakor: izprva še lepo, potem vremenski preobrat, jutranja megla itd., ima 17 variacij torej tudi 17 črk. Šifrirane besede 4. črka velja temu predalu. Peti predal „neobvezen poizkus prorokovanja za drugi to je pojuteršnji dan“ ima celo 20 raznih prerokb torej tudi 20 črk. Ako hočemo torej približno, a neobvezno sklepati na vreme tretjega dne, n. pr. bode-li dež, sneg, lepo vreme, slabo vreme itd., primerjamo 5. črko šifrirane besede s tem predalom.

Vrnimo se sedaj zopet k našim osmerim šifriranim besedam. Za naš okraj je torej merodajna šesta vrsta, sestojeca iz sledečih peterih črk:

q   a   c   c   h

Prva črka „q“ znači po prvem ključevem predalu: „Večinoma, do cela prepreženo in deževno.“ Druga črka „a“ znači po ključevem drugem predalu: „Slabi krajevni vetrovi.“ Tretja črka „c“ znači po tretjem ključevem predalu: „Srednje toplo.“ Četrta črka „c“ znači po ključevem četrtem predalu: „Izprva še slabo potem polagoma bolje“ a peta črka „h“ znači po petem ključevem predalu: „Počasno izboljševanje.“

Potemtakem bi bila prognoza tega dne za našo deželo in naš okraj sledeča: „Večinoma popolnoma prepreženo nebo z deževjem, slabimi krajevnimi ali lokalnimi vetrovi in srednje toplo temperaturo. To vreme bo izprva še slabo, a se bode polagoma ali počasni na bolje obrnilo.“

Tak „ključ“, katerega je dobiti za 2 vin. na vsaki pošti, za splošno rabo nima pravzaprav nobenega pomena, ker se itak na vsaki pošti takoj, ko dospe brzojavno vremensko poročilo, njega pomen takoj raztolmači.

Kakor sem že omenil, odpošlje se to brzojavno poročilo vsak dan ob 2. uri popoldan z Dunaja, in sicer se priklopi kurzni brzojavki tako, da dospe najkasneje do 5. ure popoldne v vsak kraj, kjer je brzojavni urad. Ob nedeljah in praznikih ni brzojavnih vremenskih naznanil.

Ta brzojavna vremenska poročila pošilja c. kr. osrednji urad za meteorologijo in geodinamiko na Dunaju na podlagi 143. poročil, ki se dopoldne zbirajo iz vse Evrope. Ta opazovanja obsegajo vremenska poročila jutra istega dne ali pa tudi še večera prejšnjega dne.

Z ozirom na splošno korist stvari same na sebi in z ozirom nato, da brzojavna vremenska prognoza od 100 slučajev gotovo v 85 slučajih pravo zadene, sem prepričan, da se bode tudi šola, seveda le tam, kjer razmere dopuščajo, za stvar zavzela, zlasti še, ker je stvar uvaževanja vredna in jo tudi merodajne šolske oblasti toplo priporočajo. Pripomniti pa moramo, da je prognoza posebne važnosti za kmetovavca, za katerega je lepo ali slabo vreme včasih največjega pomena in važnosti zlasti ob času košnje. Oziraje se torej tudi na to dejstvo je upati, da se bode učiteljstvo z veseljem oprijelo te najnovejše naprave in jo izkušalo, kjer je to le mogoče, v šoli uvesti in javno izpostavljati.

Kakor sem že omenil, bi se stvar v šoli najlaže na ta način izvršila, da se vremenska prognoza dan za dnem očitno izpostavi, kjer bi potem otroci in odrasčeni imeli priložnost isto opazovati in se o njeni veliki koristi prepričati. To bi se najlaže zgodilo na ta način, da bi se pomen vsake črke šifrirane besede s precej velikimi črkami napisal ter na kak karton prilepil. Na steni šolske veže ali pa pred šolo bi se potem napravili kaveljčki, in sicer za vseh pet črk, torej deset kaveljčkov, kamor bi se potem dan za dnem vtikali ti na karton prilepljeni listki natančno po naznanilu prognoze. To bi bil najbolj enostaven način javnega izpostavljenja vremenske prognoze. Kar se tiče brzojavnega poročila, bi se moralo učiteljstvo tam, kjer so poštni uradi v kraju samem ali v bližini, s poštними organi v toliko pogovoriti, da bi na ta ali drugi način pravočasno obvestila dobivalo. Kakor sem že omenil ima vremenska prognoza posebno za kmeta velik pomen. Učiteljstvo na kmetih bi bilo tedaj v prvi vrsti dolžno na to gledati, da bi dobili otroci, z vpeljavo te naprave v šoli zanimanje za stvar. Zato bi bilo treba, zlasti prvi čas, dokler bi se otroci opazovanja ne navadili, učitelju otroke h temu navajati in jim veliko važnost te naprave razlagati. Sčasoma bi jim pa prešlo vse to nekako v meso in kri in ravnotako po otrocih tudi njih staršem, ki bi, uvidevši veliko korist, ki jo imajo od tega,

gotovo tudi sami otroke h temu navajali. Vez pa, ki mora obstati med šolo in domom, bi se vsled tega gotovo še bolj utrdila, kar bode šoli kot taki le v korist.

Z ozirom na navedeno predlagam sledeče:

„Na šolah, kjer v to razmere količkaj dopuščajo, naj se, z ozirom na veliko važnost brzoglavne vremenske prognoze, ista v šolskem posloju s pomočjo učiteljstva javno izpostavlja.“

Slovstvo in glasba.

„Matica Hrvatska“ je za l. 1906. izdala sledeče knjige:

1. *Hrvatsko kolo*. Naučno-književni zbornik. Knjiga II. 1905.

2. *Kolo hrvatskih umjetnika*. I. 1906.

3. *Najnovije doba hrvatske povjesti*. Napisao dr. Rudolf Horvat. Nagradjeno iz zaklade Aleksandra pl. Vuščića za god. 1901.—1904.

4. *M. Gorkij. Izabrane pripoviesti*. (Prievod s'ruskoga.) Uvod napisao Martin Lovrenčević. (Slavenska knjižnica. Knjiga XIV.)

5. *Liječnikovi zapisci*. Napisao dr. F. B. Marušić. (Zabavna knjižnica. Knjiga CCXCIII do CCXCIV.)

6. *Tito Dorčić*. Pripovijest. Napisao Vjenceslav Novak. (Zabavna knjižnica. Knjiga CCXCV—CCXCVI.)

7. *Dokonice*. Slike i priče iz dalmatinskoga zagorja. Napisao Ilija Ujević. (Zabavna knjižnica. Knjiga CCXCVII—CCXCVIII.)

8. *Povjest filozofije*. Napisao dr. Albert Bazala. Svezak I. Povjest narodne filozofije grčke. (Poučna knjižnica. Knjiga XXXII.)

9. *Cvitiće slovenskoga pjesništva*. Sabrao i uredio dr. Fran Ilešić.

Poleg teh knjig so dobili slovenski člani „Matice Hrvatske“ še „Rječnik hrvatsko-slovenski“.

Nazorni nauk. Za prvo šolsko leto. Spisal Gabriel Majcen. V Ljubljani 1905—6. Izdala »Slovenska Šolska Matica«. Natisnil Dragotin Hribar v Ljubljani. To je naslov prve knjige, ki jo je izdala „Slovenska Šolska Matica“ kot „Pomožno knjigo za ljudskošolske učitelje“. Lansko leto je izšel prvi snopič, letos pa drugi, in je s tem obdelana učna snov za prvo šolsko leto. Ker smo lani v našem listu (str. 36.) le nakratko omenili vsebino prvega snopiča, hočemo si letos v celoti ogledati to za ljudske učitelje zelo koristno knjigo.

Prvo poglavje obsega „Metodične opombe“ in je razdeljeno v več pododdelkov. V prvem nam gospod pisatelj pojasnjuje „Smoter nazornega nauka“. Nazorni nauk „dopolnjuje in popravlja, pa tudi vodi in kolikor toliko pomnoži prvotne otroške predstave“, navaja učenca, da „tvarja pravilno pojme, sode in sklepe“; nazorni nauk je „eminentno sredstvo za razvoj jezika“, „jači spomin, budi fantazijo, utrjuje paznost, goji in blaži čustva ter krepi npravno voljo“; položi pa tudi „temelj realnim predmetom poznejše šolske dōbe: zemljepisju, prirodoznanstvu in zgodovini, kakor tudi geometrijskemu oblikoslovju in risanju.“ Ker je nazornemu nauku odkazana tako važna naloga, sodi gospod pisatelj v drugem oddelku, kjer govori o „Času, ki se naj odmeri nazornemu nauku“, da se naj za nazorni nauk porabi polovico učnih ur, ki so v učnih načrtih določene za jezikovni pouk v prvem šolskem letu. V oddelku „Izbor učiva“ priporoča gospod pisatelj, da je „konkretnim predmetom dajati prednost; a se je poleg tega še ozirati: 1. na smoter, ki ga ima nazorni nauk, 2. na duševno razvitost otrok, 3. na krajevne razmere in 4. na formalno in materijalno vrednost snovi.“ Vsako teh točk razpravlja gospod pisatelj še podrobneje in s posebno zadovoljnostjo smo opazili, da ne prezira verske vzgoje, da med etičnimi nauki, ki naj se povzemajo iz povestic pridruženih realni snovi nazornega nauka, navaja v prvi vrsti one, ki ustanavljajo razmerje med Slovekom in Bogom. V naslednjem oddelku razpravlja pisatelj, „kako se obdeluje učivo“, ter pravi, da se smotru nazornega nauka ugotovi, 1. z opisovanjem predmetov; 2. s pripovedovanjem povestic; 3. z memorovanjem pesmic ali kratkih rekov; 4. z risanjem; 5. z govornimi vajami. Vsako teh točk obravnava go-

spod pisatelj, kolikor mogoče natančno ter podaja mnogo dobrih nasvetov, po katerih naj bi se učite jstvo ravnalo pri tem važnem učnem predmetu. V zadnjem oddelku tega poglavja se omenjajo Janskega „Stenske slike za nazorni nauk“, Janskega „Stenske slike delavnic in orodij“ ter Lentemannove „Živalske slike“, ki jih pisatelj posebno priporoča za elementarni pouk.

Drugi del knjige obsega „Podrobni učni načrt“. Izdelan je za šole, ki začenejajo šolsko leto po veliki noči, ter podaje razdelitev učne snovi za opisovanje in za risanje. V načrtu pa nima „rubrike za pripovedovanje, memoriranje in za govorne vaje“, ker se le-te „ne dadó naprej določiti ter je razdelba povesti in pesmic dovolj razvidna v tretjem delu knjige.“

V tretjem delu pa podaje pisatelj „Tvarino za opisovanje, pripovedovanje in memoriranje“. Tvarine je mnogo in uredništvo omenja v „Prípombi“, da že naprej sliši vprašanja: „To naj bi bila snov nazornemu nauku za prvo šolsko leto? To vse? Ta debela knjiga?“ Zato pa uredništvo tem vprašalcem tudi takoj odgovarja, da to ni knjiga za učence, ampak za učitelja, ki mu bodi kažipot pri razvrstitvi snovi za nazorni nauk v prvem šolskem letu. Ker pa podaje snovi več, kakor je bo mogoče v kaki šoli obdelati, zato bo treba iz podane tvarine izbirati ono, kar bo kateri šoli prišlo bolj prav. To pa je delo učitelja in tega dela mu nihče ne more odvzeti.

Tvarina za opisovanje je razdeljena v sledeče razdelke: I. Za uvod. (Pogovor o tablici in tabli.) II. Šola. III. Dom. 1. Obitelj, družina, rodbina. 2. Posameznik. 3. Telo in duša.

4. Česa človek potrebuje, da živi. IV. Poletje. V. Šolski vrt. VI. Jesen in šolski vrt. VII. Naš živež: a) Jedi. b) Pijače. VIII. Zima in čas. IX. Šolsko obližje. X. Stanovi. XI. Prihod pomladi. XII. Šolski vrt spomladi. Zelo zanimiva je ta tvarina, zlasti, ker dobimo tu za vsako reč, ki jo je treba pri nazornem nauku omenjati, primerno slovensko imenovanje. Vsled tega prav trdi uredništvo, da je ta knjiga tudi „poklicana, polagoma izpodrinuti marsikateri grd nemčizem.“ No, da vsi slovenski izrazi niso enako dobri, se pri tolikem številu raznih izrazov pač ni čuditi. Ali bi ne bilo mogoče, n. pr. za dele srajce dobiti boljših izrazov, kakor: ovratnik, spredek (I), zadek (II), rokava (str. 135)?

Tvarina za pripovedovanje podaje veliko izbero najraznovrstnejših povestic, tvarina za memoriranje pa obilico otroškemu umu primernih pesmic in rekov. Le škoda, da je mnogo povestic in pesmic omenjenih le z naslovom, sklicevaje se na str. „Začetnice“ ali „Čitanke“, kjer se iste nahajajo. Vsak učitelj, ki se bo ravnal po tej knjigi, bo moral imeti tudi „Začetnico“ in „Čitanko“ pri rokah; torej namesto ene tri knjige. Menim, da bi bila knjiga komaj za eno ali kvečjemu dve poli debelejša, ko bi se vse povestice in pesmice ponatisnile; zato pa bi bila mnogo bolj praktična. Povsem neumljivo mi je tudi, zakaj je str. 68. popolnoma prazna? Ali bi ne bilo mogoče to, kar je na strani 69., natisniti že na str. 68., oziroma že na str. 67.? Saj so celo glavni oddelki (n. pr. III. Dom) ne prično na novi strani, zakaj bi se torej kak pododdelek?

Splošno pa moramo reči, da je knjiga jako porabna in bo učiteljstvu prvega šolskega leta zelo dobro služila. N.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:) Prestavljeni ali definitivno nastavljeni so: gdč. Amalija Hinek v Sodražico; gospodična Ema Miselj v Stari trg pri Poljanah; g. Josip Kobau v Dolenjo vas pri Senožečah; g. Ivan Mercina na Slapu; g. Andrej Kenič v Ostrožnem brdu; gdč. Frančiška Vilhar v Šembijah; go-

spod Albin Stritar v Postojni; gdč. Olga Tomšič v Trnovem; gdč. Julijana Kalin v Erzeltu; g. Fran Musar, nadučitelj v Hotedršici; gdč. Frančiška Mikec v Begunjah pri Cerknici. Učiteljica v Krškem gdč. Evalilija Tavčar je imenovana za učiteljico v Št. Jerneju, gdč. Josipina Jerman za provizorično učiteljico v Krškem

in gdč. Marta Hren iz Ljubljane pa za proviz. učiteljico pri Sv. Duhu, okraj Krško.

(Štajersko:) Za učiteljico v Prihovi je imenovana gdč. Marija Golob. Definitivna učiteljica v Žalcu gdč. Viktorija Götzl je dobila dovoljenje, da se sme poročiti z učiteljem g. Franc Pristovšekom v Žalcu. Definitivno je nastavljen na ljudski šoli Trbovlje-Vode učitelj g. Oskar Moll. Prestavljena je od Sv. Petra pod Svetimi gorami v Hrastnik definitivna učiteljica gdč. Ljudmila Umberger, nastavljena je istotam provizorična učiteljica gdč. Alice Koschell. Stalna učiteljica v Prihori je postala gdč. Marija Goričan iz Pristove, v Št. Lovrencu v Slov. Goricah pa gdč. Silva Binter iz Marije Snežne. Gosposodična Julija Schwarz, učiteljica v Bočni pri Gornjem gradu, je prišla v enaki službi v Gornji grad, tamošnja učiteljica gdč. Marija Troha pa v Bočno.

Za člane deželnega šolskega sveta kranjskega so imenovani gg. Anton Črnivec, ravnatelj c. kr. učiteljišča v Ljubljani, dr. Rudolf Junowicz, realčni ravnatelj v Ljubljani, Anton Kržič, katehet na c. kr. učiteljišču v Ljubljani in dr. Jos. Lesar vodja semenišča v Ljubljani.

Veliko presenetenje je vzbudilo v učiteljskih krogih imenovanje članov za deželni šolski svet kranjski. Učiteljstvo ljudskih šol je izgubilo svojega zastopnika; namesto nadučitelja g. Ivana Pezdíča je imenovan ravnatelj g. Anton Črnivec. Kaj je napotilo odločujoče kroge do tega koraka nam ni znano. Vsekako pa je to poniževalno za ljudskošolsko učiteljstvo, ker bi se po tem imenovanju dalo sklepati, da med ljudskošolskim učiteljstvom ni najti za ta posel sposobnega moža. Ali je znabiti g. Pezdíč tako slabo zagovarjal koristi ljudskošolskega učiteljstva, da se je višji oblasti zdelo, da je pač vseeno, je-li kak učitelj v tej korporaciji ali ne. — ali je morebiti celo obstrukcija pri

deželni učiteljski konferenci dala povod temu imenovanju, oziroma neimenovanju?

Razpisane učiteljske službe. Vsled ukaza c. kr. deželnega šolskega sveta z dné 26. januarja 1907, št. 6800, se na deški meščanski šoli v Krškem v drugič razpisuje učno mesto iz jezikovno-zgodovinske skupine (nemški in slovenski jezik, zemljepis in zgodovina) v stalno nameščenje. Prošnje do 15. marca 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Krškem. — Na šest-razrednici v Toplicah-Zagorju je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto. Prošnje do 20. marca 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Litiji. — Na štiri-razrednici v Št. Vidu pri Zatičini je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 25. marca 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Litiji. — V šolskem okraju ljubljanske okolice je stalno popolniti nadučiteljsko mesto na dvorazrednici pri Sv. Petru pri Ljubljani z obveznostjo za nadučitelja, da stanuje v šoli, in učiteljsko mesto na enorazrednici v Rakitni. Prošnje do 15. marca 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Ljubljani. — Na štirirazrednici v Št. Jerneju je stalno popolniti učiteljsko mesto. Prošnje do 1. aprila 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Krškem.

Gimnazija v Kranju je štela letos v prvem semestru 342 dijakov, med njimi 4 privatistinj in 1 privatista. Ob sklepu tečaja jih je dobilo odliko 37, prvi red 218, drugi red 74 in tretji red 13. — Na kn. šk. gimnaziji v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu je bilo ob koncu prvega tečaja 121 učencev in sicer v II. razredu 47, v prvem razredu 52 in v pripravljalnem razredu 22. V II. razredu so dobili vsi učenci izpričevalo prvega reda, 13 z odliko; v I. razredu ima 45 učencev prvi red med njimi 15 z odliko, 7 učencev ima drugi red; v pripravljalnem razredu je dobilo 19 učencev prvi red, med njimi 9 z odliko in 3 drugi red.

Odlikovanje. Naučni minister je nadučitelju na ljudski šoli v Kranju g. Ivanu Pezdliču upošteva je njegovo delovanje v kranjskem deželnem šolskem svetu podelil naslov ravnatelja.

Osebnosti. G. prof. Ivan Steklasa je vložil prošnjo za stalni pokoj po 36-letnem neprestanem službovanju.

Vpokojen je nadučitelj g. Fran Podobnik v Heidni pri Ptujju.

Za vadniške učitelje. Naučni minister je nekaj starejših vadniških učiteljev in tem enakih godbenih in telovadnih učiteljev na učiteljskih pomaknil v IX. činovni razred in to še pred uredbo plač državnih učnih moči, po kateri bo mogoče tudi vadniškimi, godbenimi in telovadnim učiteljem doseči celo VIII. činovni razred.

Učiteljstvo na Koroškem. Na javnih ljudskih šolah na Koroškem je bilo 1. januarja t. l. 776 stalno in 165 začasno nastavljenih učnih moči. K tem je še pristožiti dva veroučitelja s stalno plačo, sedem pomožnih učiteljev in 123 učiteljic za ročna dela. Na 383 javnih ljudskih šolah je torej poučevalo 1073 oseb.

Umrli je dné 2. marca t. l. v Mariboru 90 letni vpokojeni nadučitelj iz Kamnice g. Jožef Schatz. — V Zagrebu je umrl učitelj modernih jezikov, g. Jurij Jurčič. — V Radgoni je 5. febr. t. l. umrl vpokojeni nadučitelj g. Jožef Semlič. — Dnó 5. marca t. l. je v Gorici nagloma umrl g. Anton Rudež, učitelj v deželni gluhonemnici v Gorici. — V Cirkovcah je umrl dné 10. febr. t. l. učitelj g. Franc Starašina, star 24 let. R. I. P.

Drobtine.

Prenašanje šolskih knjig v šolo in iz šole. V Newyorku so odredile šolske oblasti poseben šolski zakon, po katerem ne smejo nositi šolarji šolskih knjig vedno v eni roki, ampak morajo menjavati. Gotove dni v tednu jih morajo nositi v levi in gotove dni v desni roki.

Delniška družba „Škola in znanje.“ Pod tem naslovom se je v Moskvi ustanovilo z glavnico 1,000,000 rubljev društvo, ki ima namen izdajati najboljše učne knjige in učna sredstva. Društvo bode ustanavljalo muzeje učnih knjig in sredstev in prirejalo v to svrhu potrebne raztave. Razen tega bode napravljalo in trgovalo z zdravstveno šolsko opravo za vse vrste šol.

Pouk o ognjegasilstvu v šolah. Osrednja zveza ognjegasilnih društev v Galiciji se je obrnila do galicijskega deželnega šolskega sveta s prošnjo, da naj

vpelje v srednjih šolah pouk o ognjegasilstvu. Deželni šolski svet je odgovoril, da ne more izpremeniti šolskega načrta brez dovoljenja naučnega ministrstva. Zato se je zveza obrnila sedaj naravnost na naučno ministrstvo.

Novi šolski red na Bolgarskem. Bolgarska vlada je predložila narodnemu sobranju načrt, po katerem se izpremeni dosedanji zakon o narodnem šolstvu. V ti postavi, ki bode gotovo sprejeta, se med drugim učiteljem prepoveduje: 1. Pripadati k političnim društvom. 2. Učitelji se ne smejo udeleževati političnih shodov in manifestacij. 3. Ne smejo biti udje delavskih društev. 4. Učiteljem se prepoveduje ustanavljati društva, ki imajo strankarski značaj ali pa katerih udje si hočejo s pomočjo stavke pridobiti svoje zahteve. 5. Učitelji ne smejo biti udje korporacij, katerih delovanje je naperjeno

zoper sodobno državno upravo. 6. Strogo se jim prepoveduje želiti versko čuvstvo prebivalcev bodisi z besedami, bodisi z dejanjem ter podkopavati vero in cerkev. — Te prepovedi se tičejo tudi učiteljev na srednjih in zasebnih šolah.

Šolske počitnice v Berlinu v letu 1907. se razdele tako-le; Velikonočne počitnice od 23. marca do 8. aprila, binškočne od 17. do 24. maja, poletne od 5. julija do 13. avgusta, jesenske od 28. septembra do 8. oktobra, božične od 21. decembra 1907 do 7. januarja 1908.

Pismena matura. Ministrstvo za bogočastje in nauk je izdalo naredbo, s katero se zelo poostruje pismena matura. Da učenci ne bodo mogli uporabljati nedovoljenih pripomočkov, kar se je doslej pogosto opazalo, bodo pri prihodnjih pismenih maturah razdeljeni na skupine po 6 v različnih sobah. Nadzorovala bosta hkratu dva profesorja.

Plemenit duhovnik. Dr. Gerlach je zapustil skoro četrť milijona kron za ostrogonske vaške šole. V njegovi oporoki čitamo: Tipel sem glad in mraz, a ni mi žal, kajti vse, kar imam, morem darovati trpečemu ljudstvu.

Proti maturi se je izrekel praški mestni svet na predlog učitelja Schröttera. Zastopniki Prage v deželnem šolskem svetu naj delujejo na to, da se matura kot zdravju škodljiva in zastarela odpravi.

Učne ure, dolge samo 40 minut so uvedli na gimnaziji v Winterthurnu na Švicarskem.

„Svobodna šola“. Dne 17. febr. je predaval o tem predmetu g. Fr. Jaklič v izobraževalnem društvu v Ribnici.

Šolska mladina kot zaščitnica koristnih ptičev. V kantonu Luzern v Švici so dale oblasti na normalke in srednje šole ukaz, po katerem naj učenci in dijaki skrbe po možnosti za varstvo koristnih ptic. Uničujejo naj zanjke in druge pasti,

ki jih nastavljajo nekaterniki ptičem, in ljudi, ki se bavijo s tem poslom, naznanijo policiji.

Učiteljstvo v Nemčiji. L. 1903. je bilo v Nemčiji 122.184 učiteljev (84 0/0) in 22 389 učiteljic (16 0/0.) Na vsakih 100 učiteljev je bilo v Alzaciji 45, na Bavarskem 18, na Pruskem 16, na Virtemberskem in Badenskem 10, na Saksonskem 4 učiteljice.

Učiteljske plače na Hrvaškem. Hrvaškemu učiteljstvu zboljšajo plače, a tako, da dobe samo oženjeni učitelji povišane plače za 400 K

„**Srbska Prosveta**“ je odredila v pomoč srbskim šolam v Bosni in Hercegovini 2000 K

Volitev nadučitelja. Bremensko učiteljstvo se trudi dobiti pravico, da sme učiteljstvo vsake šole voliti svojega nadučitelja

Kako se otroci uče varčevati. Mestna hranilnica v Hronovu pri Nahodu na Češkem je lani darovala učencem mestnih šol 144 hranilnih knjižic z vlogo po 1 K, da bi jih vzpodbudila k varčevanju. Vspех je bil takoj v prvem letu zelo lep. Ustanovna glavnica 144 K je narastla po otroških vlogah v enem letu na 2117 K 50 h, š priračunjenimi obrestmi na 2.243 K 43 h. Razen tega je hranilnica napravila kovinske blagajnice z vlogo 3 K. Le teh je tekom leta razdelila šolski mladini 217 in v teh je mladina naštedila 10.086 K 24 h. Posnemanja vredno!

Dom učiteljic so nedavno na slavnosten način posvetili v Lvovu.

Bolgarski učitelji so prejeli od vlade zapoved, ki jim odločno prepoveduje vsako vmešavanje v politiko. So pač siromaki.

Nabirajte narodne pesmi! Prejeli smo in objavljamo: Obeta se nam nekaj zelo imenitnega na polju narodne pesmi. Naučno ministrstvo namerava zbrati in objaviti vse narodne pesmi vseh avstrijskih narodov, da se pozabljivosti otmó

dragoceni ti biseri. Izdaja bo obsegala besede in melodije na notah. V svrhu nabiranja narodnih pesmi je ministrstvo postavilo za vsako narodnost posebne nabirateljske ali delovne odbore, ki naj vodijo nabiranje.

Za slovenske narodne pesmi je slovenski delovni odbor, kateremu načeljuje vseučilški profesor dr. Karel Štrekelj, zvršil vsa pripravljala dela in razpošilja pravkar po vseh slovenskih krajih „popraševalne pole“ in „osnovna načela“, hoteč predvsem zaslediti vire, kje je dobiti še narodnih pesmi in pridobiti čim največ posameznih nabiralcev in zapisovalcev. „Popraševalne pole“ in „osnovna načela“ so se v 15 000 izvodih deloma že razposlala, deloma se še razpošiljajo. Ali pravega uspeha je pričakovati samo, ako se vprašalne pole res tudi izpolnijo in izpolnjene odboru vrnejo. Zato se slovenski delavni odbor obrača javnim potom do vseh, katerim so se vprašalne pole poslale ali se jim še pošljejo, z nujno prošnjo, naj jih v interesu dobre stvari čim prej izpolnijo in izpolnjene odboru vrnejo. Kdor sam ne more ali ne utegne pole izpolniti, naj jo odda komu drugemu, ki bi bil za to pri volji. Kdor ne more na kako vprašanje odgovoriti, naj pusti prazen prostor. Posebno važna so ona vprašanja, ki hočejo izvedeti imena in naslove onih oseb, ki znajo peti mnogo narodnih pesmi, in pa onih oseb, ki so sposobne zapisati pete melodije prav v notah. Kadar izvemo imena vseh teh oseb, tedaj se bomo še posebej obrnili do njih.

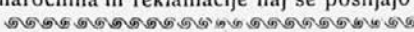
Zapisovalce narodnih pesmi v notah opozarjamo že sedaj, da se melodije ne smejo po svoje harmonizirati, ampak da

jih je zapisati natanko tako, kakor se pojó, in to enoglasno ali dvoglasno ali večglasno. Če zapisovalec o kaki pesmi ve, da se poje večglasno, a mu je znan samo napev, naj zapiše samo napev z dotično pripombo. Sploh pa priporočamo vsem, da marljivo čitajo „osnovna načela“, kjer je vse razloženo, kar treba vedeti. Zapisovalcem narodnih pesmi v notah bomo poslali posebnega notnega papirja, da bode oblika povsem enaka. Za njih trud se bodo primerno nagradili. Samo po sebi je umljivo, da se nam gre predvsem za take pesmi, katere še niso objavljene. Že objavljene pesmi je zapisovati le tedaj, če je melodija bistveno drugačna ali če ima kake še nepoznane posebnosti. Besedilo se ne sme nič spreminjati ali olepšavati. Napiše naj se v tistem narečju, v katerem se pesem poje.

Komu je vrniti izpolnjene popraševalne pole, odnosno v tekstu in melodiji zapisane pesmi? Koncem vsake popraševalne pole je opomnja, ki to natanko razloži. Pošiljajo naj se onemu gospodu odborniku, ki je postavljen za dotično ozemlje, ali pa na naslov: Odbor za nabiranje slovenskih narodnih pesmi v Ljubljani („Glasbena matica“).

Vsi prijatelji prelepe slovenske narodne pesmi se končno prosijo, naj blagohotno pospešujejo to velevažno delo. Ko bomo zbrali vse pesmi iz vseh krajev, tedaj bo to neprecenljiv zaklad, s kakršnim se ne bo mogla ponašati vsaka narodnost. Storil se bo s tem velevažen korak v napredku narodne prosvete. V to svrhu pa kličemo zopet in zopet: Nabirajte narodne pesmi! — Odbor za nabiranje slovenskih narodnih pesmi.

„Slovenski učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
